

ЮНАКІ І ДЗЯУЧАТЫ! НАСТОЙЛІВА
АВАЛОДВАЙЦЕ МАРКСІСЦКА - ЛЕ-
НІНСКІМ ВУЧЭННЕМ, ДАСЯТНЕННЯ-
МІ НАВУКІ, ТЭХНІКІ І КУЛЬТУРЫ!
ПАМНАЖАЙЦЕ СЛАУНЫЯ РЭВА-
ЛЮЦЫЙНЫЯ, БАЯВЫЯ І ПРАЦОУ-
НЫЯ ТРАДЫЦЫІ САВЕЦКАГА НА-
РОДА! АЗНАМЯНУЙЦЕ XXV З'ЕЗД
КПСС УДАРНАЙ ПРАЦАЙ І ВЫДАТ-
ПАЙ ВУЧОБАЙ!

(З Заклікаў ЦК КПСС да 58-й гадавіны
Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай
рэвалюцыі).

ОРГАН ПАРТКОМА, РЕКТАРАТА, МЯСЦКОМА, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА І ПРАФКОМА

БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОУНАГА ЧЫРВОНАГА
СЦЯГА ДЗЯРЖАўНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

№ 28 (2002) • Чашвер, 16 кастрычніка 1975 г. • Цана 2 кап. • Газета выходзіць з 1935 г.

САЦЫЯЛІСТЫЧНЫЯ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВЫ КАЛЕКТЫВУ БЕЛДЗЯРЖУНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА ПА ДАСТОЙНАЙ СУСТРЭЧЫ XXV З'ЕЗДА КПСС, У ДАДАТАК ДА ПРЫНЯТЫХ НА 1975 ГОД САЦЫЯЛІСТЫЧНЫХ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВАЎ

З вялікім задавальненнем
калектыў Беларускага дзяр-
жаўнага ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга ўніверсітэ-
та імя У. І. Леніна ўспрыняў
рашэнне сакавіцкага [1975]
Пленума ЦК КПСС аб склі-
канні чарговага XXV з'езда
Камуністычнай партыі Са-
вецкага Саюза. Гэта вестка
знайшла гарачы водгук у
прафесарска-выкладчыцка-
га саставу, студэнтаў, аспі-
рантаў, працоўных і слу-
жацых універсітэта і выклі-
кала прыліў новай працоўнай
і палітычнай актыўнасці ў
справе далейшага паляпшэн-
ня якасці падрыхтоўкі высо-
какваліфікаваных спецыялі-
стаў, развіцця навуковых
даследаванняў і камуністыч-
нага выхавання студэнцкай
маладзі.

У адказ на рашэнні сака-
віцкага [1975] Пленума ЦК
КПСС і пастановы ЦК КПСС
«Аб сацыялістычным спа-
борніцтве за дастойную су-
стрэчу XXV з'езда КПСС»
калектыў Белдзяржуніверсі-
тэта імя У. І. Леніна бярэ на
сёбе наступныя, дадатковыя
да прынятых на 1975 год,

сацыялістычныя абавяза-
цельствы:

1. Арганізаваць глыбокае
вывучэнне і абмеркаванне у
калектывах факультэтаў, ка-
федр, лабараторый, аддэле-
лаў і служб, на ўсіх курсах
і у акадэмічных групах ма-
тэрыялаў сакавіцкага
(1975) Пленума ЦК КПСС,
пастановы ЦК КПСС «Аб
сацыялістычным спаборніцт-
ве за дастойную сустрэчу
XXV з'езда КПСС» і ўзяць
іх за аснову сваёй дзейна-
сці па далейшаму удаскана-
ленню стылю і метадаў ра-
боты ва ўніверсітэце.

2. Выдаць і падрыхтаваць
да выдання 42 манаграфіі,
17 падручнікаў і вучэбных
дапаможнікаў.

3. Распрацаваць і удаска-
наліць 10 спекурсараў, 15 ла-
бараторных работ, падрых-
таваць 60 навукова-мета-
дычных дакладаў.

4. Абсталяваць тэхнічнымі
сродкамі навування аўдыто-
рыю № 507 кафедры гісторыі
КПСС прыродазнаўчых
факультэтаў і кабінет ка-
федры рускай мовы факультэ-
та па навучанню замеж-
ных студэнтаў.

5. З мэтай аказання дапа-
могі маладым выкладчыкам
у павышэнні іх кваліфікацыі
арганізаваць пастаянна
дзейнічаючыя семінары.

6. Арганізаваць і правесці
навукова-метадычны семінар
па праблемах выкладання
хіміі у сярэдняй школе.

7. Аформіць 100 заявак
на мяркуемыя вына-
ходствы, атрымаць 30
аўтарскіх пасведчанняў, 3
замежныя патэнты.

8. Укараніць у народную
гаспадарку 6 навукова-да-
следчых работ.

9. Выдаць 400 навуковых
работ.

10. Датэрмінова, да 10
снежня, сканструяваць, вы-
рабіць і укараніць вопытную
партыю установак па аўта-
матычнаму вызначэнню
тэмпературы ўспышкі наф-
тапрадуктаў.

11. Давесці лік прырода-
знаўча-прыкладных навуко-
ва-даследчых работ, на якія
будуць паддзялены аўтарскія
заяўкі на адкрыцці, да
25% ад агульнага ліку тэм.

12. Павялічыць колькасць
студэнтаў, удзельнічаючых
у навукова-даследчай рабо-
це, на 5% вышэй прынятых
абавязальстваў на 1975
год.

13. Арганізаваць студэнц-
кі навуковы гурток па вы-
вучэнню культуры Савецкай
Беларусі.

14. Падрыхтаваць для дэ-
манстрацыі на Выстаўцы дэ-
сяцігоддзя народнай гаспа-
даркі дзве прылады.

15. Правесці навуковую
канферэнцыю выкладчыкаў
на тэму «Ад з'езда да з'ез-
да».

16. Заключыць 2 дагаворы
аб датэрміновым комплекс-
ным навукова-тэхнічным су-
працоўніцтве

17. Давесці лік членаў
ВОИР да 500 чалавек.

18. Перавыканаць плана-
выя заданні 1975 года рабо-
ты бібліятэкі па асноўных
паказчыках на 1%.

19. Да 1 лістапада 1975 г.
арганізаваць работу філіяла

бібліятэкі для студэнтаў ад-
дзялення радыёфізікі фізіч-
нага факультэта (у раёне
пасёлка Шчымысліца).

20. Да 1 лістапада 1975
года выканаць гадавы план
будаўніча-монтажных работ.

21. У 1975 годзе перавы-
канаць план будаўніча-ман-
тажных работ на 7%, план
уводу асноўных фондаў —
на 1%.

22. Эканоміць фонд зар-
платы па тэхалёгу на 500
рублёў.

23. Выканаць план выдан-
няў (па выдавецтву) на два
дні раней, чым было наме-
чана ў сацабавязальствах
на 1975 год.

24. План па выпуску і рэ-
алізацыі друкаванай пра-
дукцыі (па друкарні) выка-
наць на пяць дзён раней,
чым было намечана ў саца-
бавязальствах на 1975
год.

25. Падрыхтаваць 15 кан-
дыдатаў у майстры спорту і
спартсменаў першага разра-
ду і 50 спартсменаў маса-
вых разрадаў.

26. Арганізаваць 16 новых
цыклаў лекцый пад рубры-
кай «XXV з'езд КПСС —
дастойную сустрэчу», з іх на
грамадска-палітычныя тэмы
— 8, і прыродазнаўча-наву-
ковыя — 8.

27. Правесці дэкаду шэф-
скай грамадска карыснай
дзейнасці студэнтаў у пад-
шэфных домакіраўніцтвах,
школах, ГПТВ Кастрычніц-
кага раёна, калгасах і саўга-
сах Дзяржынскага, Стаўб-
цоўскага, Нясвіжскага і
Клецкага раёнаў, арганіза-
ваць у дадатак не менш 5
выездаў студэнтаў у пад-
шэфныя арганізацыі.

28. Стварыць і накіраваць
на ударнае будаўніцтва 2
зімовыя студэнцкія будаў-
нічыя атрады колькасцю 80
чалавек з ліку найбольш
падрыхтаваных байцоў сту-
дэнцкіх будаўнічых атра-
даў.

29. У ходзе падрыхтоўкі і
удзелу камсамольцаў і мо-
ладзі ўніверсітэта ў Ленін-
скім заліку арганізаваць са-
цыялістычнае спаборніцтва
у камсамольскіх арганізац-
ях вучэбных груп за права
падпісаць рапарт XXV з'ез-
ду КПСС.

Рэктар
Беларускага дзяржаўнага
універсітэта імя
У. І. Леніна,
прафесар
У. М. СІКОРСКІ.
Сакратар парткома,
дацэнт
Т. Я. ДУДАРАВА.
Старшыня мясцовага,
дацэнт
І. Г. РОДЗІН.

У пачатку кастрычніка ўніверсітэт на-
ведала Пола Драгойцава — ганаровы
госць III фестывалю дружбы моладзі
СССР і НРБ, член налітбіра ЦК БКП,
старшыня Усенароднага камітэта бал-
гар-савецкай дружбы.

Госці з Балгарыі наведалі аўдыторыю
савецка-балгарскай дружбы, кафедру
гісторыі КПСС прыродазнаўчых факультэ-
таў, усклалі кветкі да Памятнага знака.

Фота Д. Прэса і Т. Петрашкевіч.

ПА БДУ

Учора, 15 верасня, у ак-
тавай зале БДУ праходзіў
агульнаўніверсітэцкі парты-
ійны справаздачна-выбар-
ны сход. Падрабязна аб яго
работе будзе расказана
у наступным нумары нашай
газеты.

17 верасня адбудзецца
XXVI справаздачна-выбар-
ная камсамольская канфе-
рэнцыя.

9—10 кастрычніка ў БДУ
праходзіла Рэспубліканская
навукова-метадычная кан-
ферэнцыя «Метадалагіч-
ныя пытанні удасканальва-
ння выкладання палітычнай
эканоміі».

13 кастрычніка на пася-
джэнні рэктарата БДУ былі
падведзены вынікі навукова-
даследчай работы за пяці-
годку. З дакладам выступіў
прарэктар БДУ па навуко-
вай рабоце прафесар Л. В.
Валадзько.

Начальнік вучэбнага ад-
дзела В. С. Далгарукаў пра-
інфармаваў членаў рэктара-
та аб пачатку навучальнага
года і індывідуальных пла-
нах работ кафедры.

XXV З'ЕЗДУ КПСС — ДАСТОЙНУЮ СУСТРЭЧУ!

ПЕРШЫ ПРАЦОЎНЫ

Загачык лабараторы сказаў коратка: «Заўтра паядзецца на уборку бульбы». У дэканце распытта падрабязней—еду с студэнтамі I курса у саўгас імя Мічурына Чэрвеньскага раёна. Семдзясят работ з трох груп факультэта прыкладной матэматыкі, учарашнія абітурыенты, якія паспелі праслухаць некалькі лекцый па матэматычнаму аналізу. Апошняга аказалася дастаткова, каб вестка аб адпраўцы на бульбу была сустрэта з вялікай радасцю.

У дапамогу сабе бяру двух студэнтаў V курса. 13 верасня. Кароткае знаёмства з работамі — і праз дзве гадзіны мы ўжо ў саўгасе.

Рудня — вялікая вёска з двухпавярховым будынкам праўлення, бальніцай, сталавай, магазінам і маленькім клубам. У вёсцы, як сведчыць мемарыяльная дошка на адным з дамоў, у гады Вялікай Айчыннай вайны базіраваліся Чэрвеньскі падпольны райком партыі і штаб партызанскай брыгады «Разгром».

Дырэктар саўгаса Яўген Сяргеевіч Жыгараў намалюваў нам радзінныя перспектывы жыцця ў саўгасе. Але радасць наша была заўчаснай. Саўгас быў не гатовы да прыёму студэнтаў.

Пасля упартых «баёў» з адміністрацыяй саўгаса за нармальны быт студэнтаў усё ж давялося адну з груп адправіць на эксперыментальную

базу «Новая Зеландыя».

Нарэшце ўсе арганізацыйныя пытанні былі вырашаны. Пачаліся працоўныя будні. Умовы працы былі цяжкімі. Камбайны рухаліся ў воблаках пылу, па зямлі якая даўно не бачыла дажджы. Але скарг не было. Работы стараліся рабіць усё, каб выканаць і перавыканаць нормы. Здавалася, яны больш, чым механізатары, перажывалі за поспех справы.

Першакурснікі, гэтыя учарашнія школьнікі, здзіўлялі сваёй арганізаванасцю і дысцыплінаванасцю. У гэтым была вялікая заслуга старэйшых Валодзі Цібароўскага і Валодзі Шульгана.

Упэўнены, месяц сельгасработ для станаўлення студэнцкай групы значыць больш, чым месяцы вучобы. Для многіх — гэта першая правёрка самастойнасці працы. Павсядзённая працоўная дзейнасць збліжае работ, фарміруе калектыв.

Не заўважылі, як прайшоў месяц. Скончыўся першы працоўны семестр. Студэнты аказалі каласнікам значную дапамогу — убралі ураджай з плошчы 120 га. Убралі каля 1500 т бульбы.

Першы экзамен вытрыманы, а наперадзе цяжкі, але цікавы і захапляючы гады вучобы. Пспехаў вам, першакурснікі!

А. КУЛАКОВ.

На палетках Міншчыны — другаккурснікі факультэта журналістыкі. Наперадзе — Н. Лугавая і Л. Мягчыла.

КАЛІ СПРАВА НА ЁСІХ АДЗІНАЯ...

Абед быў смачны. — Пальцы, алячэ! — смеючыся, пакрыжвалі дзяўчаты-паварыхі на нецяпрых, што ўхітраліся схіліць гарацы дражні прама з патэльні.

— Пачакайце, зараз падсмажым апошнія дражнікі і будзем даваць дабаўку.

Утульная сталоўка — дарэчы, тут яе называюць не інакш, як рэстаран «Журналістка», — адпраўны пункт. Дапілі малако — і на поле.

Спыхла удалечыні звонкалася, а я ўсё чытала насценнага «бульбянога атрада» «На ломшынскіх гонях». Вёска Ломшына саўгаса імя Тэльмана Мінскага раёна на кароткі тэрмін стала другім домам для студэнтаў IV курса факультэта журналістыкі. Другі дом — не перабольшанне. Чацвёртакурснікі выдатна акліматызаваліся, прыжыліся. Раз-пораз ля «Журналісткі» наладжваюцца імправізаваная эстрада і танцы. А ў выхадныя дні — хто малое чарговую насценнага газету, хто дапамагае пагаспадарцы ломшынскім адзіночым старым або

сем'ям вэтэранаў вайны. Але асноўны клопат, якому прысвечаны і газета, і спрэчкі за вядоў, і сходы, — гэта праца на бульбяным полі.

...Вось яна, важкая, крамяная, то буйная, прыгожая, ледзь змяшчаецца ў руцэ, то лёгкая, сама ў далонь просіцца. Земляны пыл часам адаб'е на ёй незвычайны ўзор. Вынырне яна з зямлі, нібы та з вады, — чысценькая, гладкая, з барвовымі вочкамі, біліне на сонцы белымі бляма. Бульба!

— Бульбу трэба не паэтываць, бульбу трэба збіраць! — безапелальна заявіў рэаліст Міша Дубічкі, камандзір атрада.

Сапраўды, тут не да прыгажосці, калі цягнуцца за гарызонт разараныя барозны, а ты па строга распрацаванай «тэхналогіі» — нага сюды, вядротуды — няспынна перасоўваешся па паласе.

— Саша, Грыцкевіч! Аднялі!

Хвіліну, дакладней, паўхвіліны, пакуль Саша мяняе вядро, можна і адпачыць. А затым — зноў чорная зямля і глухі перастук бульбы.

— Глядзіце, да нас дапамога прыйшла, — вітаюць Лёшу Кастрыкіна, забеспячэнца.

— А з ім — мясцовыя хлопцы!

І святлеюць галасы, знікае стома. Адно за другім у кузаў трактара перакульвае ведры камісар Тамара Кудрыцкая. Каго жартам падбадзёрваць, каму дапамога. Курсавы паэт Валерыя Задаля, знешне маўклівы, сур'ёзны, нават за працай аб нечым думае. Мо складае новы верш?

— Кончылі!

Трактар, задаволеная лыхнуўшы, пачынае цяжкі, поўны кузаў і едзе да буртоў. Ад поля да вёскі працягнуўся ланцуг юнакоў і дзяўчат. Сустрэкайце, кухары, працоўных людзей!

С. ШЫДЛОЎСКАЯ.

Ссылае бульбу камандзір Міхал Дубічкі: калі трактар наступае на пяткі: тацяна Скібіцкая — адна з лепшых працаўніц на бульбяным полі. Фота аўтара.

ГЕКТАРЫ ПЕРШАКУРСНІКАЎ

Ледзь зніклі з калгасных сядзіб лозунгі «Не пакінем у полі ніводнага зерня!», як іх месца заняў новы заклік «Радзіме — «другі хлеб!». У гэтай важнай справе — уборцы бульбы — працаўнікам вёскі па добрай традыцыі штогод дапамагаюць вучні школ, рабочыя прамысловых прадпрыемстваў і, вядома ж, студэнты ВУЗ.

Нам, першакурснікам факультэта журналістыкі, давялося працаваць у дзвюх гаспадарках Мінскага раёна — у саўгасе «Рагоўскі» і на палетках птушкафабрыкі «Зялёны Луг».

Усе мы усведамлялі важнасць сваёй работы і таму імкнуліся выканаць яе на «выдатна».

С. САСІМ.

«...Дарагія сябры! Дазвольце павіншаваць вас з уступленнем у рады савецкіх студэнтаў і пажадаць вам выдатнай вучобы, добрага здароўя...»

вучання студэнты ўжо добра валодаюць рускай мовай, а курс «Савецкі Саюз» дапамагае ім больш даведацца аб нашай краіне, яе гісторыі.

ВУЧУСЯ Ў СССР

Гэтыя словы дэкана падрыхтоўчага факультэта М. К. Гарбачова замежныя студэнты слухаюць з вялікай увагай, боючыся прапусціць што-небудзь, хаця наўрад ці ўсе яны разумеюць без перакладчыка. Яны — гэта група юнакоў з Кубы, якім пашанцавала прыехаць на вучобу ў нашу краіну. Цяпер у аўдыторыі, дзе праходзіць агульнае знаёмства з працэсам навучання, з выкладчыкамі, якія сядзяць прыціхшыя, але за гэтай знешняй нясмеласцю адчуваецца радасць захаплення. Не пройдзе і тыдня, як паляцяць на радзіму лісты:

«...Вось я і вучуся, як мамы, у Савецкім Саюзе. Гэта — чужоная краіна... Я ўжо ведаю некалькі рускіх слоў. Хутка, думаю, я буду добра размаўляць па-руску...».

Падрыхтоўчы факультэт існуе ўжо 14 год. Сюды прыязджаюць юнакі і дзяўчаты з розных куткоў свету: з Лацінскай Амерыкі, Венесуэлы, Перу, Эквадора, Кубы, МНР, В'етнама, Блізкага Усходу. Усе яны, праявішы здольнасці да якой-небудзь навукі, пасля праходжання курса навучання рускай мове і паспяховай здачы экзаменаў па іншых дысцыплінах, ідуць вучыцца па выбранай спецыяльнасці ў савецкія ВУЗ, тэхнікумы, вучылішчы. За дзесяць месяцаў вучобы на факультэце маладыя людзі атрымліваюць добрую падрыхтоўку па матэматыцы, фізіцы, хіміі, чарчэнню. Амаль праз тры месяцы з пачатку на-

Заняткі са студэнтамі праводзяць высокакваліфікаваныя выкладчыкі, для аблягчэння працы навучнікаў на факультэце ёсць лінгвфонныя кабінеты, клас праграмавання.

Калі празвінціць званок з заняткаў, аўдыторыі хутка пусцеюць, і на факультэце наступае цішыня. Але не, гэта толькі здаецца. Вось аднекуль пачуліся гукі раяля, і дружны хор галасоў падхапіў вясёлую песню. Гэта ідуць рэпетыцыі мастацкай самадзейнасці, у якой з задавальненнем удзельнічаюць амаль усе студэнты падрыхтоўчага факультэта.

У вольны час на факультэце арганізоўваюцца цікавыя сустрэчы з выдатнымі людзьмі, музычнымі вечары. Студэнты самі выступаюць у школах-інтэрнатах, на прадпрыемствах, расказваюць аб сваёй радзіме, знаёмяцца з жыццём працоўнай моладзі ў СССР.

Летам, у чэрвені, адбываецца хваляючая падзея: своеасаблівы экзамен на сталасць. Сёлета 164 замежныя студэнты скончылі падрыхтоўчы факультэт і паступілі ў ВУЗ нашай краіны.

Адны з былых студэнтаў ужо самі выкладчыкі там, у сябе на радзіме, іншыя працуюць інжынерамі, урачамі. Але ўсе яны з удзячнасцю ўспамінаюць першую савецкую школу — падрыхтоўчы факультэт, чужоных выкладчыкаў, сваіх рускіх таварышаў, з якімі пасябравалі за гады вучобы.

І. САВЕТКІНА.

СЛОВЫ ЎДЗЯЧНАСЦІ

У канцы лета у Маскве праходзіла VI Генеральная канферэнцыя Міжнароднай асацыяцыі ўніверсітэтаў. Перад яе удзельнікамі выступіла народны ансамбль танца «Крыжачок» БДУ.

І вось некалькі дзён назад на імя рэктара нашага ўніверсітэта прыйшло пісьмо арганізацыйнага камітэта канферэнцыі. У ім гаворыцца:

«Напыханыя Арганізацыйны камітэт VI Генеральнай канферэнцыі Міжнароднай асацыяцыі ўніверсітэтаў выражае Вам глыбокую удзячнасць за падрыхтоўку і накіраванне у Маскву народнага ансамбля танца «Крыжачок» для выступлення перад удзельнікамі канферэнцыі.

Высокае выканаўчае майстэрства ансамбля ў многім садзейнічала вялікаму поспеху праведзеных канцэртаў, якія з'явіліся яркай дэманстрацыяй саўвядчай шматнацыянальнай культуры, студэнцкай мастацкай творчасці.

Член нацыянальнага Арганізацыйнага камітэта, старшыня культурна-масавай камісіі, прарэктар МДУ Ф. М. ВОЛКАУ.

Адказны сакратар культурна-масавай камісіі, дырэктар Палаца культуры МДУ Г. В. ХОДЭС.

МАЙМУ МАЛОДШАМУ СЯБРУ

Залічаны! Студэнт! Я — студэнт! І пэспакойны, усхваляваны позірк былога абітурыента засяваўся радасцю, гонарам, шчасцем. Хто з нас, студэнтаў, не памятае гэтых чужоўных хвілін! Тады мы з захапленнем малявалі сабе карціны шырокага студэнцкага жыцця, аб якім шмат чулі ад старэйшых сяброў і ў якое гарэлі нецярплівасцю ахучуша самі. І чамусьці менш за ўсё мы думалі ў той момант аб будучых гадах вучобы, аб цяжкасцях, непазбежна ўзнікаючых перад пачынаючым студэнтам.

Паступіць у ВУ — гэта, канешне, неабходна, але даляка не дастатковая умова для атрымання вышэйшай адукацыі. З першых жа дзён ВУ прад'явіць вам свае патрабаванні.

Гэта вам неабходна не толькі для глыбокага вывучэння дысцыплін. Самастойнае мысленне неад'емная якасць кожнага добрага спе-

ПРЫМУШАЙ РОЗУМ ДЗЕЙНІЧАЦЬ

цыяліста. І шлях да дасягнення гэтай мэты адзіны: рэгулярна наведвайце лекцыі і практычныя заняткі, акуратна выконвайце хатнія заданні, у цяжкія хвіліны не спяшайцеся звяртацца да «паслуг» падказкі, шпаргалкі, шэстка сябра, а старайцеся дакапацца да ісціны самі. У дзённымі Л. М. Талстога запісаны выпрацаваны ім для сябе правілы, якія могуць спатрэбіцца і вам:

«Калі што выконваеш, выконвай добра».

Ніколі не даведвайся ў кнізе, калі што-небудзь запісана, а старайся сам прыпомніць.

Прымушай пастаянна розум свой дзейнічаць з усёй яму магчымай сілай».

Адна з самых прывабных рыс студэнцкага жыцця — адносна вольнасць часу ў студэнта. Не злуйце гэтую ім, цаніце час. Умейце правільна расплываць свой працоўны дзень. Можна быць і ў гэтым вам дапаможа талстоўскае правіла:

«Тое, што мяркуеш сабе зрабіць, не адкладвай па прычыне рассяянасці або забавы, але адразу ж, хаця

знешне, барыся за справу. Думкі прыйдуць!»

Падрыхтоўку да семінарскай і практычных заняткаў пастарайцеся раўнамерна размеркаваць на кожны дзень тыдня, не дапускаючы перагрузкі ў асобныя дні.

Абавязкова праглядайце лекцыі. Калі вы будзеце прыходзіць на лекцыю, за-

свойшы асноўныя думкі, паняцці і значэнні з паярнай лекцыі, то гэта аблегчыць вам і ўспрыманне новага матэрыялу, і запамінае яго, а такім чынам, і спрыяць падрыхтоўку да экзамена. Я на асабістым вопыце пераканалася, што толькі тыя веды трывалыя, якія атрымліваеш і засвойваеш паступова, на працягу семестра. Можна, канешне, часам і за тры-чатыры дні «вывучыць» які-небудзь прадмет, але за такіх тэрмін усё амаль і забудзецца. І ў II курсе ствараюць фундамент для вывучэння прадметаў на старэйшых курсах, для атрымання ведаў па спецыяльнасці. Таму вельмі важна, каб гэты фундамент быў дастаткова трывалым.

З першых жа дзён уключайцеся ў грамадскую работу групы, курса, факультэта.

У гэтым сэнсе ўніверсітэт дае вам шырокае поле дзейнасці. Пастарайцеся трапіць у жыццё струмень камсамольскай работы, удзельнічаць у самадзейнасці, у рабоце гуртоў, дзе найлепшым чынам змогуць выявіцца вашы здольнасці. Прычым не трэба чакаць, калі вас запрасяць, не адмоўвайцеся ў кутках, а самі заяўляйце аб сваіх жаданнях, прапаноўвайце свае паслугі. Цяпер, калі мае першыя крокі ў ВУ ў мінулым, я вельмі добра разумею, што ўсю паўнаў і прывабнасць студэнцкага жыцця можна адчуць толькі тады, калі з галавой ахучешся ў яго вір. Калі ўніверсітэт стане для вас другім домам, калі пасля заняткаў вы не будзеце спяшацца вывацца з яго сцен, калі вы знойдзеце тут для сябе цікавую справу, то вашы мары аб шчаслівым студэнцкім жыцці стануць явай.

Усяго табе добрага, першакурснік!
Л. РЭДЗЬКІНА,
студэнтка V курса
ФПМ.

«І ДЗЁМ ДА З'ЕЗДА»

У сувязі з падрыхтоўкай да XXV з'езда КПС С і XXVIII з'езда КПБ гістарычны факультэт універсітэта прааналізаваў і абмеркаваў на сваім савеце вынікі працы факультэта за пяць год.

Наш карэспандэнт С. Шымлоўская сустрэлася з дыканам гістфака Іраідай Оспінай ЦАРК.

— Раскажыце, калі ласка, на якіх падставах рабіўся аналіз пяцігадовай працы факультэта?

— Загэда было зроблена 11 параўнальных табліц з наступнымі паказчыкамі: вынікі апошняй летняй сесіі, вынікі дзяржэкзаменаў і абароны ды-

плярнага аб'екта, псіхалагічным бар'ерам у першакурснікаў, які выніку раз'яснення пераходу ад школьнай сістэмы да сістэмы вышэйшай навучальнай установы, аб псіхалагічных асаблівасцях студэнтаў III курса. Трэцякурснікі, асвоіўшыся з метадыкай выкладання, пачынаюць расхалождвацца, менш увагі аддаюць вучобе. Дацэнт М. П. Баранава спынілася на неабходнасці ўзмацнення работ з першакурснікамі, якія часам выпадаюць з поля зроку выкладчыкаў і дыканата. Яна ж звярнула ўвагу членаў савета на неабходнасць палепшэння наведвання заняткаў семінара маладога выкладчыка (такі семінар працуе на факультэце ўжо другі год).

— Ну, а якія Вы назавяце станоучыя вынікі аналізу?

— Факультэт вырас. Паспяхова функцыянуе ў тры аддзяленні, адкрыты дзве новыя кафедры (археалогіі і гісторыі СССР савецкага перыяду).

За два апошнія гады да сябе на працу мы прынялі 16 выкладчыкаў, а ўсяго вучэбны працэс факультэта сёння забяспечваюць 192 выкладчыкі. У 1974—1975 навучальным годзе выдатна працавала Факультэцкая метадычная камісія, якую ўзначальваў дацэнт Д. С. Клімоўскі. У пэснм кантэксце з куратарамі і актывам груп сістэматычна кантралявала бягучую паспяховасць студэнтаў акадэмічнай камісіі. І вось вынікі гістфака па паспяховасці студэнтаў займае першае месца па ўніверсітэце. Па выніках пяці летніх сесій паспяховасць узрасла з 97,7% да 98,2%. За пяцігодку дыплом з адзнакай атрымаў 101 выпускнік. Гэта для нас найвялікшая радасць.

— Коротка аб планах на будучае.

— Перад кафедрамі пастаўлена задача яшчэ раз прааналізаваць у бліжэйшыя дні вынікі ўсіх сесій за пяць год і ўдзяліць сур'ёзную ўвагу павышэнню метадычнага і прафесійнага узроўню выкладання дысцыплін.

У плане актывізацыі студэнцкай грамадскай намічаны сустрэчы выкладчыкаў з актывам груп, сход выдатнікаў вучобы, сход студэнтаў на школьных мелістаў, гурткі з рабытамі, якія прыйшлі ў БДУ з вытворчасці і г. д.

Мы пастараемся прыкласці ўсе намаганні, каб заваяваны рубяжы сталі на гэтай актуальнай праблеме вялася сур'ёзная размова. Дацэнт М. Ф. Піліпенка таксама слуха-

Дэкант Б. П. Міцкевіч чытае лекцыю па гісторыі замежнай літаратуры студэнтам.

Маладыя студэнткі II курса гістарычнага факультэта. Фота Г. ПЕТРАШКЕВІЧ.

САВЕЦКІ ГОСТ

У 1924 годзе па ініцыятыве Ф. Э. Дзяржынскага быў арганізаваны кіруючы цэнтр па стандартызацыі ў прамысловасці, а 15 верасня 1925 года Савет Народных Камісароў зацвердзіў палажэнне аб Камітэце па стандартызацыі.

Першым старшынёй Камітэта па стандартызацыі быў В. В. Куйбіцаў. XVI з'езд партыі ўказаў на важнасць развіцця стандартызацыі як на адну з умоў паспяховага выканання народнагаспадарчых планаў краіны. У гады першых пяцігодкаў стандарты садзейнічалі асваенню тэхнікі ў буйных маштабах і індустрыялізацыі краіны.

Актыўную ролю адыграла стандартызацыя ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Асабліва інтэнсіўна яна развівалася ў гады васьмай і дзевятай пяцігодкаў. У пераходны час у народнай гаспадарцы СССР дзейнічае звыш 21.000 назваў ГОСТаў. Дзяржаўны стандарт — гэта нарматыўны акт, які ўсталявае асобныя патрабаванні. Ён уключае сабой элемент планавай дысцыпліны. Выкананне патрабаванняў стандарта абавязкова. З дапамогай стандартаў рашаюцца арганізацыйныя, эканамічныя і тэхнічныя пытанні вытворчасці. Гэта дазваляе забяспечыць

далейшае павышэнне эфектыўнасці вытворчасці, тэхнічнага ўзроўню і якасці выпускаемых прадукцый, эканомію энергетычных і працоўных рэсурсаў. Партыя і ўрад на сучасным этапе развіцця грамадскай вытворчасці разглядаюць палепшэнне якасці выпускаемых прадукцый як адну з важнейшых эканамічных і палітычных задач. Дзяржаўная сістэма стандартызацыі з'яўляецца эфектыўным сродкам, садзейнічаючым выкананню гэтай задачы.

У БДУ ў апошнія гады вялікая ўвага адводзіцца пытанням стандартызацыі. На кафедрах і ў лабараторыях усё больш выкарыстоўваюцца розныя ГОСТы пры выкананні навукова-даследчых работ. Для азнамлення выкладчыкаў і навуковых супрацоўнікаў з тэхнічнай дакументацыяй па стандартызацыі навукова-даследчы аддзел універсітэта арганізаваў пры кабінете НТД збор інфармацыйнай літаратуры па розных пытаннях стандартызацыі і саміх ГОСТаў.

Ва ўніверсітэце наладжаны метралагічны нагляд за вымярэннямі тэхнічнай і аб'ектнай дакладнасці навукова-даследчых работ, за правільнасцю эксплуатацыі і зберажэннем прылад і апа-

ратуры. У 1975 годзе ўніверсітэт запланаваў правесіць 600 прылад.

Практычнае дапамогу кафедрам і лабараторыям аказвае агульнаўніверсітэцкая лабараторыя вымяральных прыбораў. Яна не толькі кантралюе стан сродкаў вымярэння, але адназначна рамантуе няспраўныя прылады. У гэтым годзе ўжо уведзена ў строй больш 1.350 вымяральных прылад. Станоуча вырашана пытанне тэхнічнага абслугоўвання вагавай вымяральных тэхнікі. Зараз аналітычныя і тэхнічныя вагі прыводзяцца ў парадак непасрэдна на рабочых месцах.

Перадчаныя мерапрыемствы дазволілі ўніверсітэту паўней выконваць патрабаванні дзяржаўных стандартаў.

За добрасумленную працу ў арганізацыі стандартызацыі Дзяржаўным камітэтам стандартызацыі СССР былі ўзнагароджаны знакам «За заслугі ў стандартызацыі» прарэктар па навуковай рабоце, прафесар Л. В. Валадзько, старшы выкладчык кафедры спектральнага аналізу А. І. Серафімовіч, начальнік навуковага аддзела Г. К. Кузічаў і старшы інжынер Г. А. Мужычэнка.

Е. НЕНАШАУ,
загадчык кабінета НТД.

УСЕСАЮЗНАЯ НАРАДА

Сучасны этап навукова-тэхнічнай рэвалюцыі характарызуецца стварэннем на аснове вылічальнай тэхнікі складаных тэхнічных сістэм, а таксама павелічэннем маштабаў іх вытворчасці і прымянення. Праблема забеспячэння надзейнасці такіх сістэм з'яўляецца найбольш актуальнай навуковай і народнагаспадарчай задачай. Адным з лепшых сродкаў рашэння гэтай праблемы з'яўляецца распрацоўка і прымяненне метадаў і сродкаў тэхнічнага дыягназу на этапах пратэставання, стварэння і эксплуатацыі сістэм.

Гэтай праблема была прысвечана III Усесаюзная нарада па тэхнічнай дыягностцы, якая праходзіла ў Мінску з 30 верасня па 2 кастрычніка 1975 года, у рабоце якой прынялі ўдзел вучоныя больш чым з 60 гарадоў іраніі. На нарадзе было заслухана 134 даклада па шасці напрамках:

Метады пабудовы тэстаў для дыскрэтных абсталяванняў.
Дыягнасіраванне дыскрэтных аб'ектаў.
Дыягнасіраванне бесперапынных аб'ектаў.
Метады ацэнкі якасці алгарытмаў, сродкаў і сістэм дыягнасіравання.
Сродкі і сістэмы дыягнасіравання ў задачах.

У рабоце нарады актыўны ўдзел прынялі многія арганізацыі Мінска. Аддзел дыягностыкі вылічальных сістэм вылічальнага цэнтру БДУ выступіў на нарадзе з трыма дакладамі, якія былі з цікавасцю заслушаны і прыцягнулі ўвагу многіх спецыялістаў розных арганізацый. І гэта не выпадкова, бо вынікі многіх работ, выкананых у аддзеле, уключаны ў народную гаспадарку нашай рэспублікі і за яе межамі.

Н. КАРАТАЕУ,
заг. аддзела дыягностыкі вылічальных сістэм ВЦ.

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт імя У. І. Леніна — адна са старэйшых навуковых устаноў краіны, кузня навуковых кадраў. Шырокую інфармацыю аб даследаваннях у розных галінах навукі друкуе «Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна». Усяго выходзіць 12 нумароў у год — па 3 нумары ў кожнай серыі.

Першая серыя ўключае арыгінальныя і аглядныя артыкулы па матэматыцы, фізіцы і механіцы, якія асвятляюць пытанні матэматычнага аналізу, тэорыі функцый і функцыянальнага аналізу, дыферэнцыяльных і інтэгральных ураўненняў, матэма-

НАВУКОВЫ ЧАСОПІС

тычныя тэорыі кіравання, квантавай тэорыі поля, тэорыі адноснасці, квантавай радыёэлектронікі, цэлафізікі, фізікі паўправаднікоў, тэорыі антэны і многіх іншых напрамкаў матэматыкі, фізікі, механікі.

Для біялагаў, хімікаў, геолагаў і географоў, бэзуюмоўна, прадстаўляе вялікую цікавасць другая серыя, якая асвятляе распрацоўкі тэм гэтых напрамкаў навукі і практыкі.

Для тых, хто цікавіцца актуальнымі пытаннямі грамадскіх навук, прызначана трэцяя серыя.

У гэтай серыі пяць асноўных раздзелаў: гісторыя, філасофія, навуковы камунізм, эканоміка, права. Чацвёртай серыя асвятляе пытанні літаратуразнаўства, мовазнаўства, журналістыкі, педагогікі і псіхалогіі, сістэматычна знаёміць чытача з важнейшымі навуковымі дасягненнямі беларускіх літаратуразнаўцаў, крытыкаў, лінгвістаў, журналістаў, педагогаў і псіхологаў, ставіць на абмеркаванне дыскусійныя праблемы.

Часопіс разлічаны на прафесараў, выкладчыкаў, аспірантаў і студэнтаў ВНУ, навуковых работнікаў навукова-даследчых інстытутаў, навуковых устаноў і таварыстваў.

Падпіска на часопіс можна на любым прадпрыемстве сувязі, у Саюздруку, у грамадскіх распускоў, у прыватным друку. Усім, хто жыве за межамі Беларусі і жадае падпісацца на «Веснік БДУ імя У. І. Леніна», неабходна выслать грошы па адрасу: Мінск, вул. Валадарскага, 16, Беларускае ладпсое і рознічнае агенцтва «Саюздрук». Рознічны рахунак — 44317 у Белканторы Дзяржбанка.

Часопіс у рознічны продаж не паступае.

І. Е. САНДРЫГАЙЛА

Пасля цяжкай і працяглай хваробы на 24-м годзе жыцця памёр старшы выкладчык кафедры тэорыі функцый механіка-матэматычнага факультэта БДУ Іван Ермалаевіч Сандрыгайла.

І. Е. Сандрыгайла нарадзіўся 1 мая 1952 года ў вёсцы Турэйск Краснапольскага раёна Магілёўскай вобласці ў сялянскай сям'і. Закончыў сярэднюю школу ў 1969 годзе. З 1966 года з'яўляўся членам БЛКСМ.

У 1969 годзе ён паступіў на матэматычны факультэт БДУ імя У. І. Леніна, які ў 1974 годзе закончыў з адзнакай. З таго часу ён працаваў старшым выкладчыкам навуковай лабараторыі пры кафедрі тэорыі функцый. З кастрычніка 1974 года І. Е. Сандрыгайла быў залічаны ў заочную аспірантуру па спецыяльнасці тэорыя функцый і пасляхова здаў усе экзамены кандыдацкага мінімуму.

За гады вучобы І. Е. Сандрыгайла паказаў сябе як выдатны студэнт. Ён пастаянна ішоў наперадзе сваіх ровеснікаў, вывучаючы дысцыпліны старэйшых курсаў, рана прыступіў да самастойнай навуковай работы. На IV курсе ім была напісана навуковая работа на вельмі высокім узроўні. Яна была адзначена як лепшая з прадстаўленых на Усеаюны конкурс студэнцкіх навуковых работ па секцыі «Тэорыя функцый». Аўтару быў прысуджаны медаль

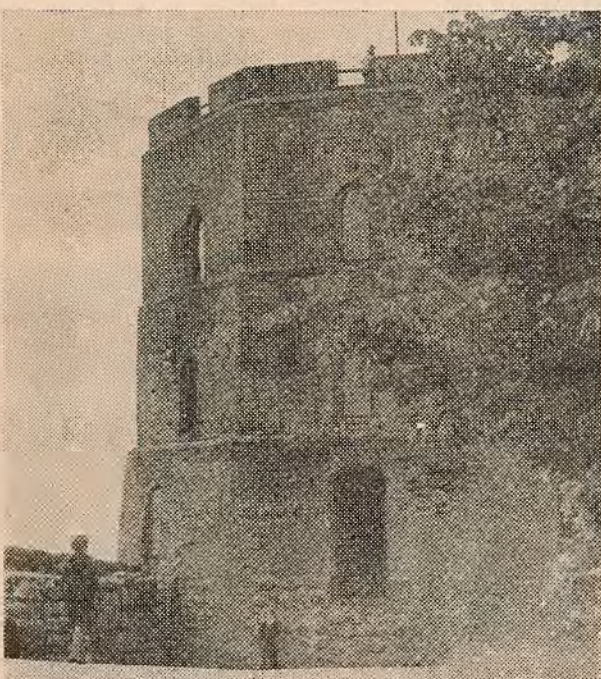
Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі ССР і Грамадства Вярхоўнага Савета БССР. Прадстаўленая ім на конкурс дыпломная работа была адзначена як сур'ёзнае навуковае даследаванне, якое стаіць на ўзроўні кандыдацкай дысертацыі. За поспехі ў вучобе і актыўную грамадскую работу ў студэнцкім навуковым таварыстве яму была прызначана Ленінская стипендыя.

Сціплы, чулы таварыш, актыўны камсамалец, І. Е. Сандрыгайла карыстаўся вялікай павагай сярод студэнтаў і супрацоўнікаў факультэта.

Светлая памяць аб І. Е. Сандрыгайле назаўсёды застаецца ў сэрцах тых, хто яго ведаў і працаваў разам з ім.

Супрацоўнікі механіка-матэматычнага факультэта БДУ.

ФОТААКНО ПАДАРОЖНІКА

Прыгажун Вільнюс раскінуўся на паўднёвым усходзе Літоўскай рэспублікі, ля сутокі рэк Вільня і Нерыс. Ён вельмі самабытны і непаўторны. Сучаснасць — у новабудовых і белакамных мікрараёнах. А старажытнасць — гэта утульныя рамантычныя вуліцы Старога горада з ажурным спляценнем фасадаў і цесных двароў.

Вільнюсцы і госці літоўскай сталіцы любяць адпачываць на плошчы, якая носіць імя заснавальніка горада, Гедымінаса. Упрыгожанне плошчы Карцінная галерэя, ля якой праходзіць надзельныя канцэрты камернай і арганнай музыкі.

Фота А. Сахашчыка.

«Белорусский университет» — орган парткома, ректората, месткома, комитета комсомола и профкома Белорусского ордена Трудового Красного Знамени государственного университета им. В. И. Ленина. На белорусском языке.

Наш адрас: Мінск, Універсітэцкі гарадок, географічны корпус, п. 14. Тэлефон 22-07-19. Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

ПАЧАЛАСЯ ПАПІСКА

Першага верасня пачалася падпіска на газеты і часопісы на 1976 год.

Запрашаем вас, пажананыя чытачы, своечасова аформіць падпіску на газету «Беларускі ўніверсітэт». Газета выходзіць раз у тыдзень па чацвяргях, цана аднаго нумара — 2 капейкі, цана падпіскі на год — 1 рубель.

Падпіска на газету можна ў грамадскіх распускоў, а таксама ў асабістым друку на факультэтах і кафедрах БДУ. РЭДКАЛЕГІЯ.

ЗАПРАШАЕМ!

Калі вы маеце жаданне лізае бібліятэка і АНТІ пазнаёміцца з літаратурай, БДУ па ўсіх галінах ведаў. Эспануючыся літаратуру можна заказаць на выставу для работы ў чытальнай зале.

Выстаўка працуе ў панядзелак, аўторак, сераду, чацвер і пятніцу з 12.00 да 19.00. У 1-ю і 3-ю пятніцу кожнага месяца — тэматычная выстаўка. Змена экспазіцыі — у суботу.

Бібліятэка.

У А Д К А З НА ВЫСТУПЛЕННЕ ГАЗЕТЫ

У нумары 22 ад 12 чэрвеня 1975 года быў надрукаваны крытычны артыкул А. Прасваты «А дзе лаўры!»

У артыкуле гаварылася аб тым, што прафком не заўсёды спяшаецца ўручаць абяцаныя прызы пераможцам універсітэцкіх конкурсаў мастацкай самадзейнасці, не заўсёды добра плануецца чарговы рэпетыцый у актавай зале і г. д.

У рэдакцыю паступіў адказ старшыні прафкома БДУ А. Жылінскага і дырэктара клуба В. Герасіменкі:

«Па палажэнню агляду-конкурсу, надрукаванаму ў газеце «Беларускі ўніверсітэт» ад 28 лістапада 1974 года, заахвочваючай паездкай у горад Брэст узаапрадзяваецца агітбрыгада, а не агітэатр, заняўшы першае месца. Па рашэнню журы агляду-конкурсу агітбрыгады першае месца заняла агітбрыгада факультэта прыкладнай матэматыкі. Для агітбрыгады ФПМ паездка ў Брэст будзе арганізавана ў лістападзе 1975 года.

Па рашэнню журы агляду-конкурсу факультэцкай мастацкай самадзейнасці першае месца заняў факультэт журналістыкі. Ганаровыя граматы і грашовыя прэміі, прадугледжаныя палажэннем, будуць хутка ўручаны факультэтам.

Праўленне клуба павадамія, што графік правядзення рэпетыцый у актавай зале быў распрацаваны загадзя. Яго строга прытрымліваліся. Спрэчка, якая узнікла паміж факультэтам журналістыкі і біялагічным факультэтам, тлумачыцца тым, што біялагічны факультэт заняў актывую залу не ў свой час. Гэты факт быў адзіным і не можа служыць асновай для аўтарскага сцвярджэння, што паміж факультэтамі былі штодзённая спрэчка аб правядзенні рэпетыцый у актавай зале.

ВЯСЁЛЫ ПЕРАПЫНАК

Абітурыенты пісалі...

Бялінскі сваёй літаратурнай мовай разбіваў усе рэакцыйныя плыні.

Грушніцкі прыставаў да Мэры.

Вялікае уражанне на мяне і мой светапогляд зрабіў раман «Сяржант міліцыя». Чацкі б'яжыць туды, дзе пакрыўджанаму ёсць месца куток.

«Адзідзі, увекавечу...»

Мяркую, што не памылюся, калі нічога не скажу.

Беражыце дрэвы! На іх жылі нашы продкі!

Смех без прычыны — характэрная рыса студэнта пасля сесіі.

Увайсці ў гісторыю нялёгка. Уліпнуць у яе — значна прасцей.

Вучыцесь сяіпласці ў энцыклапедыі: яна гаворыць аб сабе толькі ў апошнім томе.

Пачынаючы! Прычынай аварыі можа быць асяпальны блыск перспектывы.

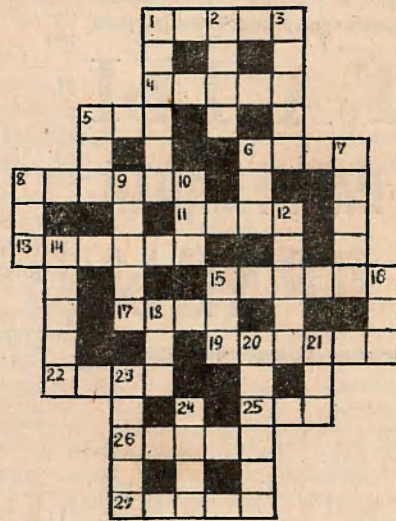
«Адзідзі, увекавечу!» — сказаў скульптар.

Калі ідзе аблава на ваукоу, першымі разбігаюцца зайцы.

Свая галава, канешне, добра, але свая рука усё ж такі лепей.

Мясцовая хроніка

Экскаватарчык Д. Кротаў, працуючы ў раёне Шчымышчы, раптам адчуў, што яго коўш за нешта зачэпіўся. Зацікавіўшыся, Кротаў скокнуў у яму. Якое ж было яго здзіўленне, калі замест скарбу залатых манет XII — XIII стагоддзяў ён убачыў звычайныя камені!

КРАСВОРД

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ: 1. Беларускі савецкі скульптар. 4. Бажаство прыроды ў старажытнагрэчаскай міфалогіі. 5. Савецкі спартсмен, у мінулым рэкардсмен свету па бегу. 6. Горад у Кіі АССР. 8. Аптычная لینза. 11. Праём у будынку для асвятлення і праветравання памяшкання. 13. Канададучы акт вышэйшага органа ўлады. 15. Аўтар рамана «На заходнім фронце без змен». 17. Найбольш прыток Волгі. 19. Футбольная каманда першай лігі. 22. Газ. 25. Пласкагор'е ў Нігеры. 26. Легендарны старажытнагрэчаскі паэт. 27. Элемент перакрываў пабудовы.

ПА ВЕРТЫКАЛІ: 1. Гнойнае запаленне тканкі арганізма. 2. Выдатны нямецкі паэт і мысліцель XVIII — XIX ст. 3. Выдатны рускі мастак, падарожнік, грамадскі дзеяч XIX — XX ст. 5. Дзеяч венгерскага і міжнароднага руху. 6. Рыба. 7. Выканаўца ролей у тэатры. 8. Цукрыстая вадкасць, якую выпрацоўваюць пчолы. 9. Раман Ф. Дастаеўскага. 10. Садыст. 12. Хімічны элемент. 14. Філасофская навука аб маралі. 15. Адно з сузор'яў Задзянка. 16. Прытулак, месца адпачынку. 18. Становішча ў гульні, калі мяч выходзіць за межы спартыўнай пляцоўкі. 20. Скупнасць устаноў. 21. Прамысловы раён у ФРГ. 23. Перыядычнае выданне арганізацыі, устаноў. 24. Адчуванне.

Газета выходзіць па чацвяргях. Тыраж 2.000 экз.

Аб'ём — 1,5 друк. ар. АТ 05497 Заказ № 1517. А. А. ДЗЕРАШ.

Рэдактар